

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 60
Godina XXX
Novembar, 2025.
[str. 253-256]

© Monos 2025

Dželal Ibraković, Maglaj kroz novinarske tekstove 1992–1996.

Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, Sarajevo 2025, 445 str.

Kao direktni učesnik događaja, kao vojnik i oficir, u odbrani Maglaja, na jednom od najtežih ratišta odbrane Republike Bosne i Hercegovine, autor je bilježio je ljude i događaje vezane za Maglaj i 201/327 Vitešku brigadu Maglaj. Svoje ratne tekstove objavljivao je u časopisima *Maglajske ratne novine (MIN)*, *Patriotski list*, *List Trećeg korpusa AR BiH*, *Oslobođenje*, *Ljiljan*, *Večernji list*, *Euro Bosna* i druge novine. Sabrao ih je i objavio u ovoj knjizi, koja predstavlja i svjedočanstvo i svojevrsnu hroniku, podsjećanje i dokument. U svom istraživanju nije mogao doći do svih objavljenih tekstova, ali je sebi dao u zadatak da to istražuje.

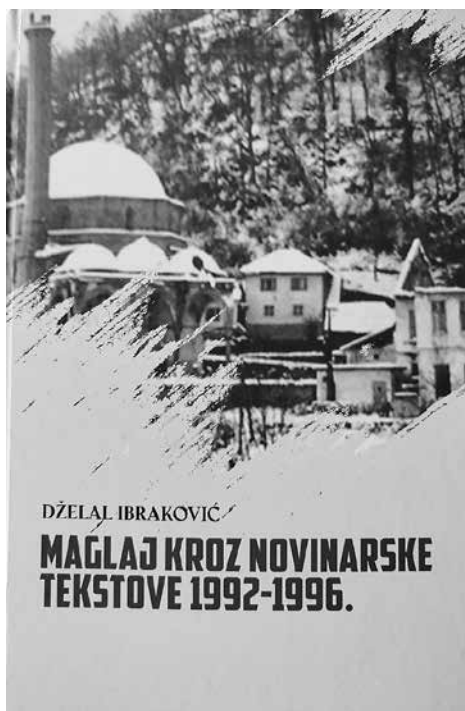
Tako “komponovana” knjiga govori o historijskim činjenicama maglajsko-dobojsko-tešanjskog regiona pred agresiju, zatim agresiju i događaje poslije u Republici Bosni i Hercegovini. Knjiga je važan izvor za izučavanje historije Bosne i Hercegovine iz navedenog perioda. Gotovo, svi tekstovi autora novinara i istraživača, ali i analitičara, su tekstovi direktnih učesnika događaja, što čitavom sadržaju daje važan historijski kontekst. Ova knjiga dio je projekta istraživanja kulture sjećanja preko pisanih informativnih glasila kako bi nekada napisane riječi došle do novih generacija, ali i istraživača.

Nakon uvoda (7-9. str.) i objašnjenja strukture knjige, slijede četiri poglavlja. U prvom poglavlju pod naslovom *Razlozi pisanja i ponovnog objavljivanja “ratnih tekstova”*, koje sastoji od dva dijela (potpoglavlja): *Razlozi pisanja i (ponovnog) objavljivanja “ratnih tekstova”* i *Zaborav je nastavak agresije i samodestrukcije* – autor je podrobno objasnio zašto se odlučio da “pravi” ovakvu knjigu. Konkretan odgo-

vor na to pitanje dao je u tom drugom potpoglavlju.

Podatke za knjigu crpio iz svojih dnevnika, za koje je mislio da ih neće nikada više koristiti. Svoja iskustva iznio je i u tekstovima koje pisao u novinama *Natron*, prateći događaje pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu.

Drugo poglavlje nosi naziv *Bosna i Hercegovina–cigla iz zida (berlinskog)* ima podnaslove: *O porijeklu dnevnika, Naše misli zapisane, odlaze u reciklažu, Izvodi iz dnevnika 1987–06.07.1991., Izvodi iz dnevnika 06.07.1991.–01.06.1992.* U ovom poglavlju autor objašnjava stanje u Maglaju uoči agresije, pripreme za odbranu i događaje u prvoj ratnoj godini, okruženje i deblokadu Maglaja 1992. godine. Srbijanski velikodržavni projekat “Ram” dislocira kasarne iz Slovenije i Hrvatske, silne željezničke kompozicije sa tenkovima i ostalom ratnom tehnikom se raspoređuju po Bosni i Hercegovini. Tenkovi agresora kite se cvijećem kao da će donijeti mir, a ne zlo. JNA je najveća izdaja i najveće zlo u planiranju i izvršenju genocida nad narodom koji ih je plaćao. Autor izdaju građana jedne države od strane njihove države naziva administrativno zlo. Država nosilac administrativnog zla nastavlja da koristi državna sredstva za negiranje zločina koja su nastala kao posljedica izraženog administrativnog zla.

Treće poglavlje pod nazivom *Rat je tu i ne dešava se samo drugima*, sadrži podnaslove: *Neke karakteristike Maglaja, Ubistvo zarobljenih Jablaničana, Etničko čišćenje i logori, Objavljeni tekstovi, Izvodi iz dnevnika 31.10.1993., Izvodi iz dnevnika 30.11.1993–12.03.1994., Dnevnik slobodarskog ratnog puta 327. Vbb Maglaj, Maglajska legenda, Dobitnici ratnog priznanja “Zlatni ljiljan” iz Maglaja.* Ovo poglavlje sadrži hronološka događanja objavljena u novinarskim tekstovima. Tekstovi se odnose na deblokadu maglajsko-dobojsko-tešanjskog kraja pa do kraja agresije, odnosno potpisivanja Dejtonskog sporazuma i prvu godinu njegove implementacije. Tu su tek-

stovi objavljeni u Maglaju, Tešnju, Zenici, Sarajevu i dio tekstova objavljenih u listu “Nova Bosna” u Hanau u Njemačkoj.

Ovdje su priče o *Zlatnim ljiljanima* kao i o običnim ljudima, koji su herojskom borbom u odbrani od agresije postali neobični ljudi. Tu su tekstovi Sare Hrustić, koja je ostala bez ruke kao djevojčica i pisala dnevnik. Ovdje se nalaze sjajne reportažne crtice koje je ispisivao mr. Ričard Ibrahimović. Njegovi tekstovi su ljudima koji su živjeli u nemogućim uslovima otvarali i davali nadu i vjeru u pobjedu. On je uradio i jedinstven dokumentarni film u totalnom okruženju u autentičnom ambijentu sa akterima na licu mjesta.

Dobitnici ratnog priznanja *Zlatni ljiljani* iz Maglaja su: Pehić Iso, Mešić Sejad, Pračić Amir, Mahmutović Rizah, Avdić Sulejman, Hidić Esad, Bećirović Hajrudin, Spahić Mensur, Mešić Adis, Mehinagić Senad, Sirovica Amir, Bašić Himzo, Huskić Naim i Mevsud Hodžić–kojem je dodijeljena “Policajska medalja za hrabrost. Njih četrnaest sa svojim saborcima ispisivali su historiju Maglaja i Bosne i Hercegovine.

Četvrto poglavlje knjige nosi naslov *Dokumenti*. U njemu se radi o stručnim priložima koji se odnose na vojni čin blokade i stavljanja u okruženje Maglaja, Tešnja i slobodnih teritorija Doboja i Teslića.

Pored prenesenih tekstova iz mnogih međunarodnih časopisa i no-

vina, tu su i podnaslovi: *Dokumenti, Naši gradovi slobodarske tradicije: Stanovništvo Maglaja kroz historiju*, radovi dr. sci. Amira Klike: *Blokada Maglaja, Tešnja i slobodnih dijelova opštine Doboj krajem juna 1993.*, *Opsada grada i uma*, *Književnost: Amir Brka, Prilog kulturi pamćenja: Zavičajno slovo o svijetlosti, Ubijene žrtve iz Pridjela Gornjeg, Potočana i Ševarlija u danu progona 18. juna 1992. godine, Ubijeni borci i civili iz Pridjela Gornjeg, Potočana i Ševarlija u daljem toku rata, “Zlatni ljiljani iz mog zavičaja, Prognanička tuga.*

U poglavlju *Dokumenti* preneseni su izvještaji iz svjetskih medija: *Sunday Times Dolina iscrpljenih doživlja u pomoć*, Martin Dawes, “*Sunday Times*”, (London Engleska, objavljen 13. marta 1994; *Washington Post Vapaj iz maglaja “želimo da živimo”, Mirovni razgovori – okrutna šala; Posljednji bosanski grad pod opsadom*, autor John Pomfret – Maglaj, Bosna 9. mart 1994.; *Independent: Srbi ne dozvoljavaju pomoć opkoljenoj enklavi*, Emma Daly, petak, 11. mart 1994.; Trojica novinara koja su ovaj tjedan provela dva dana u enklavi opisali su tamošnju situaciju kao “užasavajuću”. To je objavio Martin Dawes iz BBC-a; Lari Hollingworth, šef Visokog komesarijata za izbjeglice na tom području zabrinut je za Maglaj i strahuje da bi “džep” mogao pasti, a da bi sudbina 19.000 ljudi bila neizvjesna. On je objavio svoje memoare 2021. godine; B.A. Levi: *U Maglaju, na*

prvoj liniji, objavljeno 15. 09. 1995. “Čuju se topovi u donjem djelu grada, ali front je čvrst. Uz kafu i sočne jabuke razgovaramo sa odlučnim borcima.”

Ibraković je u ovoj knjizi objavio i članak dr. sci. Amira Klike *Blokada Maglaja, Tešnja i slobodnih dijelova opštine Doboj krajem juna 1993 .godine*. Autor u tom hronološki i dokumentovano prati događaje na navedenom području na osnovu prvorazrednih izvora o borbama Operativne grupe “7 jug” Armije Republike Bosne i Hercegovine, koja je odlučno branila te prostore. To je jedan od prvih historiografskih opisa koji na cjelovit i stručan način prikazuje stanje i odbranu enklave od dva agresora: četničkih i HVO, koji su se udružili s ciljem da slome odbranu te enklave.

Zatim autor navodi detaljne podatke o svirepo ubijenim civilima i poginulim borcima s područja Ševarlija, Potočana i Gornjeg Pridjela. Tu su i podaci o “Zlatnim ljiljanima” iz autorovog rodnog kraja o: Mujić

Hajrudinu Slišku, Lišinović Amiru i Osmanbegović Naidu.

Knjiga se završava *Zaključnim razmatranjima, popisana je i Korištena literatura kao te Recenzije i Biografija autora*.

Recenzenti ove knjige su dr. sci. Muamer Džananović, prof. dr. Fahira Fejzić Čengić i doc. dr. Abdel Alibegović. Urednik knjige je prof. dr. Ermin Kuka.

Ispisujući ovu knjigu, autor je naveo 170 citata, kao i 56 izvora i literature i 16 izvora sa internet stranica što će pomoći budućim istraživačima koji se bave nacionalnom historijom da lakše dođu do činjenica i nastave istraživanje historije ovog kraja. Navedena knjiga popunit će historijske činjenice o kraju, koji je donekle zapostavljen, a dao je izuzetno značajan doprinos odbrani Bosne i Hercegovine zbog čega je preporučujem stručnoj i naučnoj javnost kako u Bosni i Hercegovini, regiji i šire.

Nihad Hadžiabdić